

İstanbul Tıp Fakültesinde 31 Yıllık Bilimsel Araştırma Sonuçları

Scientific research results of İstanbul Faculty of Medicine in 31 years

Tzevat Tefik¹, Başak Varol², Bilge Özerman Edis², Fatih Tufan³, Mustafa Demirtürk³, Ayşe Kılınçaslan⁴, Caner Beşe¹, Selçuk Erdem¹, Muhammet Bektaş², Ateş Kadioğlu¹, M. Bilgin Saydam⁵

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi ¹Üroloji Anabilim Dalı; ²Biyofizik Anabilim Dalı; ³Ç Hastalıkları Anabilim Dalı; ⁴Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı; ⁵Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

Özet

Bu çalışmada İstanbul Tıp Fakültesi (İTF)'nin ulusal ve uluslararası bilime katkısını ortaya koymak üzere, bilimsel araştırmaların son 31 yıllık izlemi sunulmaktadır. Çalışmada *PubMed*, *ISI Web of Sciences* ve *Google Scholar* arama motorlarından yararlanılarak 31 yıllık süre içerisinde (Ocak 1980-Aralık 2010) İTF adresli yayınlanan özgün makaleler belirlenerek değerlendirmeye alındı. İstanbul Tıp Fakültesi adresli toplam 4728 özgün makale saptandı [yıllık ortalama 151.5±145.9 (aralık:14-479)]. İstanbul Tıp Fakültesi adresli makalelerin, Türkiye'deki 1981 ile 2007 yılları arasında klinik tıp bilimleri kaynaklı makalelerin %3.5'i olduğu hesaplandı. İstanbul Tıp Fakültesi adresli 2005 ile 2009 yılları arasındaki 114 makalenin %6.3'ünün tez yayını olduğu anlaşıldı. İstanbul Tıp Fakültesi'nin 1980 yılında 23 olan özgün makale sayısının 2010 yılında 443'e yükseldiği görüldü. Otuz bir yıllık süre içerisinde en fazla yayının Dahili Tıp Bilimlerine ait olduğu, bunu Cerrahi ve Temel Tıp Bilimlerinin izlediği belirlendi. Son on iki yılda (1999-2010) anabilim dallarına göre yapılan karşılaştırmada, öğretim üyesi başına düşen özgün makale sayısının en yüksek Dahili Tıp Bilimlerinin Tıbbi Genetik Anabilim Dalı'nda (2.6/yıl), Cerrahi Tıp Bilimlerinin Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nda (1.87/yıl) ve Temel Tıp Bilimlerinin Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı'nda (1.05/yıl) olduğu tespit edildi. Bu yıllar içerisinde öğretim üyesi başına düşen özgün makale sayısının yılda 0.2'den 1'e yükseldiği saptandı. 2011 yılı sonu itibariyle yapılan değerlendirmede 31 yıllık sürede yayınlanmış olan makalelere yapılan atıf sayısının 28.750, etki değerinin 6.08 olduğu tespit edildi. Elli ve üzerinde atıf alan yayın sayısının ise 412 olduğu belirlendi. İstanbul Tıp Fakültesi 1980-2010 yılları arasındaki toplam 4728 özgün makale sayısı ile ülkemizin bilgi üretimine önemli katkı sağlamıştır. Özellikle son on yılda ulaşılan bilimsel ivme ile İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul Üniversitesi'nin dünya sıralamasında önemli derecede yükselmesine ve dünya üniversite sıralamasında 383., tıp alanında da 156. sırada yer almasına katkıda bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Bilimsel araştırma, özgün makale, tıp fakültesi.

Abstract

The aim of this study was to present the 31 year scientific research of İstanbul Faculty of Medicine (IFM) and to evaluate its national and international scientific contribution. The IFM addressed original research articles published in the 31-year period (January 1980-December 2010) were determined by using search engines *PubMed*, *ISI Web of Sciences* and *Google Scholar* were evaluated. A total of 4,728 IFM addressed original articles were identified [yearly mean: 151.5±145.9 (range: 14-479)]. The IFM articles were 3.5% of all medical articles originated from Turkey between 1981 and 2007. One hundred and fourteen IFM articles published between 2005 and 2009 were originated from thesis (6.3% of total IFM articles between the same periods). The number of original IFM articles in 1980 was 23 and increased to 443 in 2010. The highest numbers of articles were published in the field of Internal Medicine, followed by Surgery and Basic Sciences during the 31 year period. In the last 12 years, the highest number of articles per faculty was found in the Department of Medical Genetics (2.6/faculty/year) in the field of Internal Medicine, Department of Heart and Vascular Surgery (1.87/faculty/year) in the field of Surgery and Department of Medical Biology (1.05/faculty/year) in the field of Basic Science. The number of articles increased from 0.2 to 1 per faculty between the same periods. Until the end of 2011 the total citations were 28,750, with an impact of 6.08. The number of articles with higher than 50 citations were 412. İstanbul Faculty of Medicine with its 4,728 original articles between 1980 and 2010 contributed crucially to scientific reproduction of our country. With a scientific acceleration in the last decade, İstanbul Faculty of Medicine contributed notably for İstanbul University to become the 383rd in general and 156th in the field of medicine among the leading universities of the world.

Key words: Medical faculty, original article, scientific research.

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. M. Bilgin Saydam
İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi
Dekanlığı, Fatih, Çapa,
İstanbul
e-posta: itf-dekanlik@istanbul.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi 2013;3(1):53-60. © 2013 Deomed

Geliş tarihi / Received: Temmuz / July 1, 2012; Kabul tarihi / Accepted: Ekim / October 23, 2012;
Çevrimiçi yayın tarihi / Published online: Şubat / February 28, 2013

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.12.025 • Karekod / QR code:

Ülkemizde 2011 yılı itibarı ile Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları kılavuzunda mevcut 82 tıp fakültesi bulunmaktadır (ÖSYM, 2011). İstanbul Üniversitesi (İÜ) İstanbul Tıp Fakültesi (İTF), ülkemizin en eski tıp fakültesidir. Kökleri imparatorluk zamanına, Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan Sahn-ı Semân'a (Fatih Darüşşifası) dayanan fakülte, 1933 Üniversite Reformu ile bugünkü İstanbul Tıp Fakültesi ismini almıştır (Namal, 2012). İstanbul Tıp Fakültesi Üniversite Reformu'ndan günümüze değişik dönemlerden geçmiş ve 1981'de yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu'na göre anabilim ve bilim dalları şeklinde yeniden organize olmuştur. İstanbul Tıp Fakültesi ülkemize eğitim ve tıbbi hizmetin yanı sıra bilimsel araştırma alanında da önemli katkıda bulunmuş ve bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı İTF'nin son 31 yıllık araştırma ile ilgili verilerini değerlendirerek uluslararası bilime katkısını ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem

İstanbul Tıp Fakültesi adresli uluslararası bilimsel yayın taraması *PubMed*, *ISI Web of Science* ve *Google Scholar* internet sayfalarından “*Istanbul Faculty of Medicine, Istanbul Faculty of Medical, Istanbul School Medicine, Istanbul Medical School, Istanbul Medical Faculty, Medical Faculty of Istanbul, Medicine Faculty of Istanbul*” anahtar sözcükler seçilerek yapıldı. İstanbul Tıp Fakültesi ile ortak çalışmalar dışında, “Cerrahpaşa” ve “Marmara” sözcükleri elenerek taramalar gerçekleştirildi. *Science Citation Index Expanded (SCI-E)* ve *Social Sciences Citation Index'te (SSCI)* yer alan dergilerde yayınlanmış özgün makaleler değerlendirildi. Dahili, Cerrahi ve Temel Tıp Bilimlerindeki farklı anabilim dallarında yapılan çalışmalarda ilk yazarın bulunduğu birim değerlendirmeye alındı. Farklı fakülteler veya yurtdışı ortaklı çalışmalarda İTF'de görev alan yazarların birinci sırada olanı değerlendirildi.

Bulgular

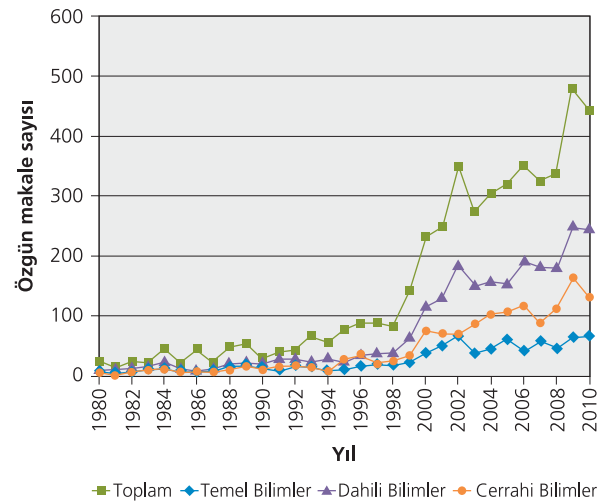
Bu çalışmada 1980-2010 yılları arasında SCI-E ve SSCI kapsamındaki dergilerde yayınlanan İTF adresli toplam 4728 yayın bulundu. İstanbul Tıp Fakültesi'nin özgün makale ve yayın sayısının yıllar içerisinde arttığı, 1980 yılında 23, 1990 yılında 28, 2000 yılında 233 ve 2010 yılında 443 olduğu görüldü (■ Şekil 1, ■ Tablo 1). Son beş yılda İÜ'nün toplam makale sayısının %30.6'sının İTF kaynaklı olduğu saptandı (Yükseköğretim Kurulu, 2010). Bu oran son on yıldır benzer bir eğilim göstermekte olduğu bulundu. Ülkemizde 1981 ile 2006 yılları arasında 87.792 adet özgün klinik makale yayınlandığı, aynı tarihlerde yayınlanan İTF adresli 3.087 makale olduğu ve ülkemize katkısının %3.5 olduğu saptandı. İ-

stanbul Tıp Fakültesi'nde 2005 ile 2009 yılları arasında 628 adet tez yapıldığı ve bunların 114'ünün yayına dönüştüğü, 2005 ile 2009 yılları arasında 1814 yayının 114'ünün (%6.3) tez yayını olduğu anlaşıldı.

Son 31 yıllık süreç değerlendirildiğinde İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1981'de Dahili Tıp Bilimlerinde 15, Cerrahi Tıp Bilimlerinde 12 ve Temel Tıp Bilimlerinde 8 anabilim dalı bulunduğu (toplam 35), 2010 yılında ise Dahili, Cerrahi ve Temel Tıp Bilimlerinde anabilim dalı sayılarının sırasıyla 21, 13 ve 10 olduğu (toplam 44) belirlendi. İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1999 yılında toplam 439, 2010 yılında ise 473 öğretim üyesinin görev yaptığı hesaplandı. Yıllara göre öğretim üyesi sayıları ■ Tablo 2 ve 3'te verilmektedir. Öğretim üyesi dağılımına bakıldığında iki binli yılların başında 1/3 olan doçent/profesör oranının 2010 yılına gelindiğinde 1/8 düzeyine gerilediği görüldü.

Dahili, Cerrahi ve Temel Tıp Bilimleri bölümlerinde yıllar içerisinde genel artışa paralel artışlar gözlenmekle beraber yıl bazında özgün makale sayıları açısından farklılıklar gözlemlendi. Özgün makale alanında en fazla yayının Dahili Tıp Bilimlerinde yapıldığı, onu Cerrahi Bilimler ve Temel Tıp Bilimlerinin izlediği saptandı (■ Şekil 1). Makale sayısının Dahili Tıp Bilimlerinde 2.559, Cerrahi Tıp Bilimlerinde 1255 ve Temel Tıp Bilimlerinde 914 olarak sıralandığı görüldü (■ Tablo 1).

Anabilim dalı olarak değerlendirildiğinde, 1980 yılında en yüksek özgün makale ve yayın sayısının Farmakoloji Anabilim Dalı'na ait olduğu saptanırken (n:4), 1990 yılında 5 yayın ile Genel Cerrahi Anabilim Dalı'na, 2000 (n:30) ve 2010 (n:53) yıllarında İç Hastalıkları Anabilim Dalı'na ait olduğu saptandı. İkinci sırada 1980 yılında Biyofizik Anabilim Dalı (n:3), 1990 yılında Farmakoloji Anabilim Dalı (n:4), 2000 yılında

■ Şekil 1. 1980-2010 arasında yer alan İTF adresli özgün makale sayıları.

Tablo 1. İstanbul Tıp Fakültesi bünyesindeki anabilim dallarının son 31 senelik (1980-2010) SCI ve SCI-E kapsamındaki dergilerde yayınlanan makale sayıları.

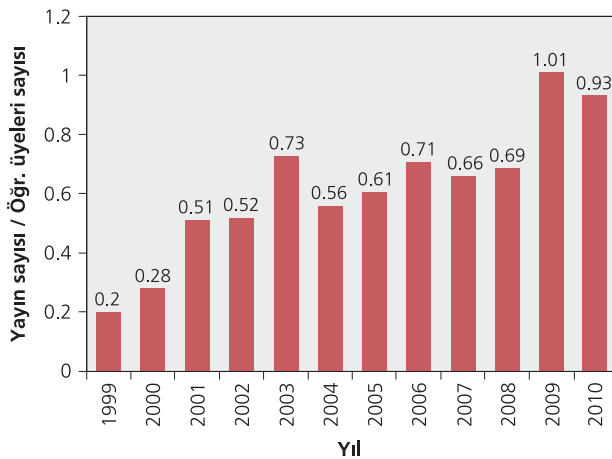
Anabilim dalları	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010					
Adli Tıp																						8	8	2	2		3									
Aile Hekimliği																1	1					7			1											
Anatomi													1				3				1				1	4	1									
Anestezi ve Reanimasyon	1					1					1	1	3	2			12	4	1	4	4	6	11	13	9	13	5	6	4	5	4					
Biyokimya ve Klinik Biyokimya	1	1				3	1	2	5	13	3	1	2	5	5	5	4	10	10	11	18	14	24	25	9	13	13	15	14	20	29					
Biyofizik	3	1	6	6	4	2	2	1	4	2	1	3	4	3	4	1	8	2	2	1	2	2		2	4	5	4	6	1	2	1					
Çocuk Cerrahisi						1				2	2	1	1		1		1	1	2	1	1	1	2	3	3	4	3	1	1							
Çocuk Psikiyatrisi																			4						3	4		4	4	4	13	6				
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	2	5	3	3	1	1	9	5	6	9	3	10	5	9	13	19	9	10	16	14	16	12	18	19	18	24	30	30	15	23	37					
Deontoloji ve Tıp Tarihi																			1	1				1												
Dermatoloji	1	1				4		1	1			1	2	1	2		3	7	4	5	5	6	17	5	2	4	6	7	4	6	6					
Farmakoloji	4	4	4	4	6	1	6	3	3		4	6	3	2	1	1	3	3	3	3	1		2	3	5	4	3	1	1	6	4					
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon									1					2				2				2	2	6	7	5	4	1	4	9	6					
Fizyoloji		1	5			3	2	1	3	3	3	3	4	3	1	4	1	1	10	5	8	18	16	6	10	8	10	18	7	12	8					
Genel Cerrahi	2	1	5		5	1	3	3	5	2	6	4	2	4	1	11	7	6	12	7	24	13	22	12	17	23	31	23	26	28	29					
Göğüs Cerrahisi																					1		3	2	3	3	3	3	3	5	3	5				
Göğüs Hastalıkları																					2		3	10	10	3	2	5	3	6	5	7				
Göz Hastalıkları						1			1			1	3	2	2	2	2	4	6	1	4	3	5	6	5	4	4	4	4	9	7					
Halk Sağlığı								1													1		5	3	9	8	7	9	16	11	14					
Histoloji ve Embriyoloji	1					1		3	2					1							2	6	6		6	6	2	4	5	7	12					
İç Hastalıkları	1	2	2	1	6	5	3	2	6	5	1	2	7	5	5	5	16	15	29	19	30	32	45	34	40	32	51	39	43	64	53					
Kadın Hastalıkları ve Doğum										1						1	4	2	5	1	6	2	4	3	5	4		6	4	12	13					
Kalp Damar Cerrahisi	2					1		1	1	2						3		1	2	6	6	6	4	3	4	4	4	13	14	28	7					
Kardiyoloji										1			1		3		2	2	1	1		6	10	11	8	16	17	13	14	17	23					
Klinik Bakterioloji ve Enf. Hastalıkları																1				5	6	15	8	5	3	5	4	4	1	1						
KBB Hastalıkları																	1		5	3		5	4	3	4	6	3		1	3	6					
Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji	1					1		1	2	1	1	1	6			2	2	3	4	5	6	15	8	14	20	9	8	11	16	12						
Nöroloji	1	1				2				1			4	1	4	5	3	10	9	12	15	19	10	10	10	15	6	22	14	33	37					
Nöroşirürji			2	1	3	1				1		1	4	5	2		4	5	1	7	3	3	2	3	2	2	5	6	1	6	11	6				
Nükleer Tıp																1	5	8	2	2	1	3	2		3	3	3	10	6	5	4					
Ortopedi ve Travmatoloji	1					1					1		2	2						1	3	2	3	11	10	5	6	5	10	6	17	10				
Patoloji	1	1	1	1	2	1	1	2	1							1	2		3	1	15	17	17	14	24	22	35	16	27	25	22					
Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi																	1	1	2	1	7	8	2	4	16	7	5		5	9	15					
Psikiyatri																				4	2	5	2	12	5	8	8	11	10	11	11					
Radyasyon Onkolojisi																				6	12	8	4	5	6	2	2	1		5						
Radyodiagnostik																				9	21	13	11	12	20	12	15	23	19	17	14					
Sualtı Hekimliği ve Hidroklimatoloji																					2	1	1	3	4	2	8	1	6	1	2					
Tıbbi Biyoloji	1																			1	4	4	9	3	2	5	2	7	5	6	4					
Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji																																				
Tıbbi Genetik																																				
Üroloji																																				
Toplam	23	14	37	22	47	20	45	22	49	54	28	40	42	67	55	77	87	89	128	142	233	248	349	274	305	320	352	326	337	479	443					

Tablo 2. İstanbul Tıp Fakültesi öğretim üyesi sayısı.

Yıl	Yard. Doç.	Doç.	Prof.	Toplam
1999	1	135	303	439
2000	1	138	321	460
2001	-	131	339	470
2002	-	108	370	478
2003	-	111	378	489
2004	-	110	393	503
2005	-	98	405	503
2006	-	71	426	497
2007	-	84	413	497
2008	-	76	410	486
2009	1	59	415	475
2010	3	54	419	476

Tablo 3. Öğretim üyelerinin Dahili, Cerrahi ve Temel Tıp Bilimlerinde yıllara göre dağılımı.

Yıl	Dahiliye	Cerrahi	Temel Bilimler	Toplam
1999	186	183	70	439
2000	205	183	72	460
2001	215	182	78	470
2002	219	182	77	478
2003	222	186	81	489
2004	237	185	81	503
2005	238	182	83	503
2006	240	179	78	497
2007	240	180	77	497
2008	240	175	71	486
2009	236	169	70	475
2010	239	170	67	476

Şekil 2. Yıllara göre öğretim üyesi başına düşen özgün makale sayılarının dağılımı

Genel Cerrahi Anabilim Dalı (n:24) olduğu görülürken, 2010 yılında ikinci sırayı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Nöroşirürji Anabilim Dalı'nın (n:37) paylaştığı belirlendi.

Anabilim dallarındaki özgün makaleler dikkate alındığında en fazla sayıda Dahili Tıp Bilimlerinin Nöroloji (n:235), Radyodiagnostik (n:195) ve Kardiyoloji Anabilim Dalı (n:147), Cerrahi Tıp Bilimlerinin Genel Cerrahi (n:335), Patoloji (n:252) ve Anestezi ve Reanimasyon Anabilim Dalı (n:110), Temel Tıp Bilimlerinin Biyokimya (n:276), Fizyoloji (n:169) ve Mikrobiyoloji Anabilim Dalı'nın (n:150) olduğu belirlendi (■ Tablo 1).

İlk yazar ismi İTF olan makale oranı %85 (n:4019) olarak saptandı. Özgün makalelerin %5.1'inin (n:240) Türkiye kaynaklı dergilerde, %94.9'unun (n:4488) ise yurtdışı dergilerde yayımlandığı görüldü. Çalışmaların %25.8'inin (n:1220) birden fazla anabilim dalı katılımı ile gerçekleştirildiği hesaplandı. En fazla Patoloji ile Genel Cerrahi Anabilim Dalı'nın (n:48) ortak özgün makalesi bulunduğu saptandı. Bunu Patoloji ile İç Hastalıkları Anabilim Dalı (n:47) ve Genel Cerrahi ile Radyodiagnostik Anabilim Dalı'nın (n=34) takip ettiği görüldü. İstanbul Tıp Fakültesi ile yurtdışı merkezlerin ortak yayınlarının %7.7 (n:362) olduğu, bunlar içinden ilk yazar ismi İTF olan makalelerin %25 (n:89), ilk isim yabancı merkez olan çalışmaların da %75 (n:273) olduğu hesaplandı.

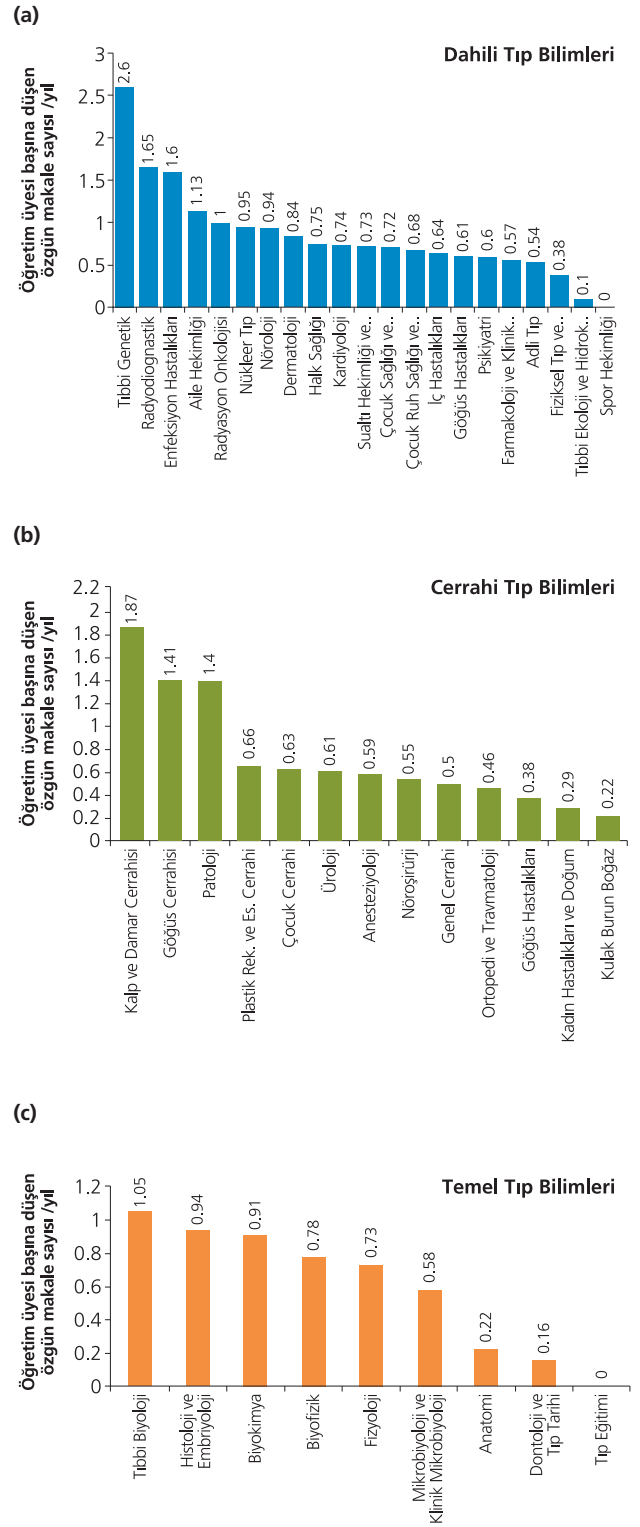
Öğretim üyesi başına düşen makale sayıları son on iki yılda Dahili Tıp Bilimlerinde ortalama 0.84 ± 0.56 , Cerrahi Tıp Bilimlerinde 0.62 ± 0.44 ve Temel Tıp Bilimlerinde 0.60 ± 0.38 olarak hesaplandı. Öğretim üyesi başına düşen özgün makale sayısı 1999 yılında 0.2 iken bu rakamın 2010 yılına kadar sürekli artarak 0.93'e ulaştığı görüldü (■ Şekil 2). Anabilim dallarındaki öğretim üyesi sayıları dikkate alındığında son on iki yılda öğretim üyesi başına düşen özgün makale sayısı en yüksek Dahili Tıp Bilimlerinin Tıbbi Genetik Anabilim Dalı'nda 2.6, Radyodiagnostik Anabilim Dalı'nda 1.65 ve Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı'nda 1.6 olarak hesaplandı. Bu sayı Cerrahi Tıp Bilimlerinin Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nda 1.87, Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı'nda 1.41 ve Patoloji Anabilim Dalı'nda 1.4 olarak saptanırken, Temel Bilimlerde Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı'nda 1.05, Histoloji-Embriyoloji Anabilim Dalı'nda 0.94 ve Biyokimya Anabilim Dalı'nda 0.91 olarak bulundu (■ Şekil 3a-c).

İstanbul Tıp Fakültesi kaynaklı ve 1980-2010 yılları arasında 4728 makaleye 2011 yılı sonu itibarıyla toplam 28.750 atıfta bulunulduğu saptandı. Bu atıflarla ortalama etki değeri 6.08 olarak hesaplandı. Yayımlanan makalelerden 412'sinin 50'nin üzerinde atıf sayısına ulaştığı görüldü. Yüksek atıf alan bu makalelerden birinin 1000'in, beşinin 500'ün, 124'ünün ise 100'ün üzerinde atıf aldığı saptandı. Yüksek atıflı öğretim üyelerine ait İTF adresli makalelerin yapılan atıf değerlendirildi.

rilmesinde; ilk sırada Nöroloji Anabilim Dalı olmakla beraber, arkasından Dahili Bilimlerden Onkoloji, Tıbbi Genetik, Romatoloji ve Nefroloji Bilim Dalları, Cerrahi Bilimlerden Üroloji ve Temel Bilimlerden Biyokimya ile Fizyoloji Anabilim Dallarının takip ettiği görüldü. Son 31 yıllık sürede İTF’de 20 ve 20’nin üzeri h-index’ine sahip 6, 5’in üzeri h-index’ine sahip 114 öğretim üyesinin görev aldığı ya da almakta olduğu bulundu. Yirmi ve üzeri h-index’ine sahip öğretim üyeleri arasında üçünün 23, birinin 21 ve ikisinin ise 20 h-index’inin olduğu bulundu.

Tartışma

Türkiye, TÜBİTAK ULAKBİM tarafından 1981 ile 2007 yılları arasında bilimsel yayın sayısının bildirildiği raporda, ürettiği 120.562 makale ile ortalama 27. sırada yer almaktadır (Akıllı ve ark., 2009). Güncel olarak TÜBİTAK tarafından Türkiye’nin bilimsel yayın sayısının 2010 yılında 28.194 olduğu ve 18. sırada yer aldığı bildirilmiştir (TÜBİTAK ULAKBİM, 2012). Türkiye %1.3 katkı ile (n:84.507 adet özgün makale) *Institute for Scientific Information (ISI)* tarafından hazırlanan atıf indekslerine göre 1980 ile 2010 yılları arasında tıp alanında 6.518.506 adet makale arasında 16. sırada yer almaktadır (Thompson Reuters, 2012). Aynı listede İstanbul Üniversitesi 6798 yayın ile 323. sırada bulunmaktadır. Yükseköğretim alanında en etkili değerlendirme otoritelerinden biri olarak kabul edilen *Shanghai Academic Ranking of World Universities (ARWU)* sıralamasına göre İstanbul Üniversitesi 385. sırada yer almıştır (ARWU, 2012). Orta Doğu Teknik Üniversitesi *University Ranking by Academic Performance (URAP)* Araştırma Laboratuvarı “Üniversiteler 2011 Yılı Akademik Performansa Dayalı Başarı Sıralama” listesine göre İstanbul Üniversitesi tıp alanında dünyanın en iyi üniversiteleri arasında 156. sırada yerini almıştır. Aynı listede Türkiye’de ilk sırada yer alan İstanbul Üniversitesi’ni, Hacettepe ve Ankara Üniversiteleri izlemiştir. TÜBİTAK ULAKBİM tarafından sunulan Türkiye’nin bilim haritası çalışmasında 1981-2006 yılları arasındaki bilimsel performans değerlendirilmiş, çeşitli alt bilim dallarında üniversitelerin yayın sayı ve sıralaması yapılmıştır. Bu çalışmada klinik tıp bilimleri alanında İstanbul Üniversitesi %11.3’lük oranla 2. sırada yer almıştır (Demirel ve ark., 2007). İstanbul Üniversitesi yayın sayısında 2005-2010 yılları arasında %30 artış olmuştur (Yükseköğretim Kurulu, 2010). Bu bilimsel ivmenin son yıllarda artması İstanbul Üniversitesi’ni 2. sıradan birinciliğe yükseltmiştir (URAP, 2012). Aynı dönemde öğretim üyesi başına düşen makale sayısı 0.52-0.6 arasındadır. Buna karşılık İTF’de aynı dönemde makale sayılarında artış %50, öğretim üyesi başına düşen makale sayısı 0.6-1’dir. İstanbul Üniversitesi’nin 1. sırada yer almasında İTF’nin katkısı %30.6 olarak dikkate değerdir.

■ Şekil 3. Dahili (a), Cerrahi (b) ve Temel Tıp Bilimlerinde (c) öğretim üyesi başına düşen yıllık makale sayısı

Tablo 4. İlk sıralarda yer alan Dahili Tıp Bilimlerinin Dünya ve ITF adresli makalelerinin konu dağılımı (Thompson Reuters, 2012).

Nöroloji-İTF	Nöroloji-Dünya	Radyoloji-İTF	Radyoloji-Dünya	Kardiyoloji-İTF	Kardiyoloji-Dünya
Epilepsi	Alzheimer	Kolorektal kanser	Radyofrekans tümör ablasyon	Pacemaker	Hipertrofik kardiyomiyopati
Parkinson	İnme	Lenfoma	Radyoimmunoterapi	İskemi	Dilate kardiyomiyopati
Multipl skleroz	Parkinson	Pankreas tümörleri	Radyoelektrik stimülasyon	Pulmoner ht	Kalp yetersizliği
Serebral palsi	Epilepsi	Osteomiyelitte sintigrafi	Multipl myelom	PTCA	İskemi
Spinal kord hasarı	Kafa travması	Timus sintigrafisi	İnce iğne aspirasyon biyopsisi	Kapak hastalıkları	Tanıda mrı
Amiyotrofik lateral skleroz	Motor nöron hastalıkları	Piyelonefrit	Karaciğer maligniteleri	Spor	Aritmi
Alzheimer	Multipl skleroz	Hepatik hemanjiom	Enteroklizis	QT dispersiyon	Koroner hastalık risk faktörleri
Lityumun beyin üzerine etkisi	Diyabetik nöropati	Tiroid sintigrafisi	Kistik Fibroz	EKG	ICD
Hipogliseminin kan beyin bariyerine etkisi	Şizofreni	Hidatik kist	Akciğer maligniteleri	Ventriküler disfonksiyon	Beta blokaj
Akut hipertansiyonda kan beyin bariyeri	Huntington hast.	Enteroklizis	Pankreas endokrin tm.	Metabolik sendrom	Perkütan koroner girişim

İstanbul Tıp Fakültesi yayın sayısının son otuz bir yılda sürekli artarak devam ettiği tespit edilmiş ancak bu durumun öğretim üyesi sayısındaki artış ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Yayın sayısı 1980'de 23, 1999'da 142 iken, 2010 yılında 443 olmuştur. Öğretim üyesi sayısı ise 1999 yılında 439 iken, 2010 yılında 473 olarak saptanmıştır. On iki yıl öncesi ile karşılaştırıldığında, 2010'da öğretim üyesi başına yaklaşık 3 kat 0.32'ye karşılık 0.94 daha fazla özgün makale yayınlanmıştır. Özgün makale sayısının 2000 yılından itibaren artış göstermesi doçentlik kriterlerinin değişmesine bağlanabilir (Yükseköğretim Kurulu, 2010). Bu tarihten önce doçentlik sınav başvurusu için herhangi bir yazılı yayın ölçütü yokken, 2000 yılında yürürlüğe konan *SCI-Expanded*, *SSCI* veya *Art and Humanities Citation Index* (AHCI) kapsamındaki dergilerde yayınlanmış, en az birinde adayın birinci isim, en az üç adet özgün araştırma makalesi yayınlamış olma kriterlerinin özgün makale sayısında artışa neden olduğu düşünülebilir (■ Şekil 1).

İstanbul Tıp Fakültesi Dahili Bilimlerde 1980 yılında 8 olan yayın sayısı, 1999'da 64, 2010 yılında 245'e ulaşmıştır. Aynı şekilde Cerrahi Bilimlerde ve Temel Bilimlerde sırasıyla 1980'de 6 ve 7 olan yayın sayısı, 1999'da 34 ve 22, 2010'da da 131 ve 67 olarak saptanmıştır. Tüm bilim dallarında olduğu gibi Dahili, Cerrahi ve Temel Tıp Bilimlerinde bilimsel araştırma sayılarının artarak devam ettiği görülmektedir. Burada dikkat çekici bir durum Temel Tıp Bilimleri yayın sayısının daha düşük olduğudur.

İstanbul Tıp Fakültesi adresli 1980 ile 2010 tarihleri arasında Dahili Tıp Bilimlerinde Nöroloji Anabilim Dalı, Cerrahi Tıp Bilimlerinde Genel Cerrahi Anabilim Dalı ve Temel Tıp Bilimlerinde Biyokimya Anabilim Dalı'nın en fazla yayın sayısına ulaştığı belirlendi. Nöroloji Anabilim Dalı yayınlarında ilk

3 sırada Epilepsi, Parkinson ve Multiple Skleroz konuları yer alırken aynı dönemde ISI tarafından hazırlanan atıf indekslerine giren makalelerde ilk 3 sırada Alzheimer, İnme ve Parkinson konularının yer aldığı ve konu benzerliğinin %40 olduğu saptandı (■ Tablo 4) (Thompson Reuters, 2012). Cerrahi Tıp Bilimlerinin Genel Cerrahi Anabilim Dalı yayınlarında ilk 3 sırada Kolesistektomi, Travma ve Tromboz konularının yer aldığı, dünya atıf indekslerine giren makalelerde ise meme kanseri, kolorektal kanser ve travma konularının bulunduğu ve konu benzerliğinin %70 olduğu görüldü (■ Tablo 5). Temel Tıp Bilimlerinin Biyokimya Anabilim Dalı'nda ise lipit peroksidasyonu, sitokinler, ATPaz aktivasyonu ile ilgili konuların yer aldığı, dünya atıf indekslerine giren makalelerde ise hücre içi sinyalizasyon, gen ekspresyonu ve tümör supresor genler ile ilgili konuların ilk sıralarda olduğu, konu dağılımının ise benzer olmadığı görüldü (■ Tablo 6).

İstanbul Tıp Fakültesi'nde öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı 1999'da 0.32, 2004 yılında 0.56, 2010 yılında da 0.93 olarak hesaplandı. İstanbul Tıp Fakültesi'nin 2009 yılında öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı ise 1.01 olarak belirlendi. Bu durum üniversitenin akademik misyonlarından biri olan bilgi üretme fonksiyonunun yıllar içinde arttığını ve Türkiye ortalamasının üzerine çıktığını göstermektedir. İstanbul Tıp Fakültesi bilimsel yayın sayısındaki artışın nedenleri arasında İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje fonunun daha fazla sayıda projelere destek vermesi, iletişimin güçlenmesi ve bilgiye kolay ulaşım imkanının getirdiği dinamizmin itici güç olması sıralanabilir.

Dünyada 1981 ile 2007 yılları arasında 18.504.110 yayın için 262.236.982 atıf olup etki değeri 14.17 olarak hesaplanmaktadır. Aynı tarihler arasında Türkiye genelinde ise

■ **Tablo 5.** İlk sıralarda yer alan Cerrahi Tıp Bilimlerinin Dünya ve İTF adresli makalelerin konu dağılımı (Thompson Reuters, 2012).

Genel Cerrahi-İTF	Genel Cerrahi-Dünya	Patoloji-İTF	Patoloji-Dünya	Anestezi ve Reanimasyon-İTF	Anestezi ve Reanimasyon-Dünya
Laparoskopi-kolesistektomi	Meme Ca	SSS tuberkulom	Alzheimer	Kolinerjik ajanlar	Post-op ağrı yönetimi
Travma	Kolorektal Ca	Alzheimer	Ateroskleroz	Peridural morfin	Monitarization
Tromboz	Travma	Sinoviyal sarkomlar	Oksijen radikalleri	Preanestezik gece açlığı	Flumazenil
Intraabdominal sepsis	Tromboemboli	Glioblastom	Viral hepatit	N ₂ O anestezi	Situation awareness
Meme Ca	Herni	Myeloproliferatif hastalıklar	Serebral lateralizasyon	Çocuk kardiyak cerrahi	Opiyad bağımlılığı
Splenik cerrahi	Tiroid ca	Over kanserleri	Şizofreni	Sodyum nitroprussid etki	Pulmonary arter kateterizasyon
Herni	Laparoskopi-kolesistektomi	Meme kanseri	Huntington	Ventilatörle ilişkili pnömoni	Herbal tıp
Vasküler rekonstrüksiyon	Vasküler rekonstrüksiyon	Testis kanserleri	Meme tümörleri	Çocukta tramadol kullanımı	Larengeal maske
Hidatik kist	Obezite cerrahisi	Renal transplantasyon	Depresyon	Santral venöz kateter hasta pozisyonu	Farmakokinetik
Tiroid Ca	Tromboz	Uterin sarkomlar ve endometriyum kanseri	ALS	Sevofluran desfluran etkileşimi	Asit-baz dengesi

120.562 yayın için atıf sayısı 548.547 olarak rapor edilmiştir. Bu da 4.55 etki değerine eşdeğerdir (Akıllı ve ark., 2009). İstanbul Tıp Fakültesi'nin 31 yıl içinde atıf sayısı 28.750, etki değeri de 6.08'dir. Her ne kadar Türkiye ortalamasının üzerinde bir değer olsa da, 14.12 olan dünya ortalamasının altındadır. Bu durum niteliği yüksek olmayan yayınların yapıldığına işaret etmektedir. Bilindiği üzere akademik yükseltmelerin yaklaştığı doçentlik döneminde bilimsel üretkenlik artmaktadır. Ekim 2010'dan itibaren yürürlüğe giren yeni doçentlik kriterlerinde; ikisinde adayın birinci isim olmasıyla, en az beş adet özgün uluslararası araştırma makalesi yayınlamış olması gerekmektedir. Bu uygulama ile eski kriterlerle üst düzey bilimsel yayın üretmeyi arka plana iterek, mümkün olan en kısa zamanda, fazla sayıda, niteliksel olarak yeterli düzeyde olma-

yan bilimsel yayınlar üretmekten ziyade, niteliğin ön planda olduğu özgün araştırmaların ortaya çıkması beklenmektedir.

İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1999 yılından itibaren doçent sayısında ortaya çıkan oransal azalmanın bilimsel çalışmalara olumsuz etkisi olacağı düşünülse de bu durum gerçekleşmemiştir. Son on iki yılda doçent/profesör oranı 1/3'ten 1/8'e azalsa da özgün makale sayısı 142'den 443'e yükselmiştir. Bu durum bilimsel araştırmalar için yalnızca akademik yükseltmelerdeki gerekliliğin itici gücü olmadığı, İTF öğretim üyeleri için atama kriterlerinin yanında bilimselliğin de ön planda olduğunu düşündürmektedir.

Bilgi üretimi ve kalitesinin artması için nitelikli akademik kadroya, kaynağa ve motivasyona ihtiyaç vardır. İstanbul Tıp

■ **Tablo 6.** İlk sıralarda yer alan Temel Tıp Bilimlerinin Dünya ve İTF adresli makalelerin konu dağılımı (Thompson Reuters, 2012).

Biyokimya-İTF	Biyokimya-Dünya	Fizyoloji-İTF	Fizyoloji-Dünya	Mikrobiyoloji-İTF	Mikrobiyoloji-Dünya
Lipid peroksidasyonu	Hücre içi sinyal	Elektroensefalogram	Membran kanalları	<i>S. pneumoniae</i> + <i>H. influenzae</i>	Bakteremi-fungemi
Sitokin	Gen ekspresyonu	P3000 dalgaları	Kas fizyolojisi	VRE	Kistik fibroz
ATP-az aktivasyonu	Tümör supresor genler	Delta ve theta dalgaları	Nöron	<i>E. coli</i> + Klebsiella	Coryneform bakteriler
Oksidatif stres	Prostaglandinler	Beyin gamma bant sistemi	Elektrofizyoloji	Meningokokal menenjit	Yara mikrobiyolojisi
DNA metilasyonu	Serbest radikaller	Davranış hareketleri	Membran reseptörleri	Anti-fungal ajanlar	<i>Trichomonas vaginalis</i>
Carnosine	Sitoskeleton	Korteks potansiyalleri	Kardiyak	<i>Ecinooccus granulosus</i>	Hemolitik üremik sendrom
Glutathione	Dna metilasyon	Epilepsi	Diyet-obezite	<i>Chlamidia trochamatis</i>	ETEC
Prostat ca	Glikolipit metabolizması	Mide somatostatin hücreleri	Sinaptik aralık	Sexually transmitted disease	Çocukluk çağı gastroenteriti
Oxygenase-radiation	Mezolimik sistem	Oksidatif stres	Görme	<i>Mycoplasma pneumoniae</i> + <i>Chlamidia pneumoniae</i>	Parapnömonik ampiyem
Beta alanine	Fosfolipit metabolizması	Kalbin diyastolik performansı	Mitokondri	Hepatit B enfeksiyonu	<i>Aeromonas hydrophilia</i>

Fakültesi'nin akademik kadrosu yeterli ve birikimlidir. Ancak; gelecek nesil insan gücü potansiyeline yatırımı ihmal etmemelidir. Az olan ülke kaynaklarını verimli kullanmak, BAP dışında TÜBİTAK, TÜBA Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanlarını Ödüllendirme Programı (TÜBA-GEBİP), Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği kaynaklarından da destek almak yayın potansiyelini artıracak adımlar arasında olacaktır. Üniversiteler arası öğretim üyeleri hareketliliğinin geliştirilmesi, ortak doktora, doktora sonrası eğitim programlarının ve araştırmaların oluşturulmasının bilgi üretimine katkısı olacağı düşünülebilir (Teziç ve ark., 2007). Bunların dışında sürekliliğin devam etmesi için ödüllendirme mekanizmalarının olması önem taşımaktadır. Aynı zamanda İTF'nin bilgi üretiminin akademik yapılandırma ile klinik ve temel bilimler arasında işbirliğini güçlendirerek yayın sayısında artışın yanında kalite unsuruna yer vermesi önem kazanmaktadır.

Ayrıca bilgi üretimi ve araştırmaların sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla üniversite çapında bir araştırma stratejisi oluşturulabilir. Araştırmaların koordine edilmesi, disiplinler arası projelerde ve kaynakların kullanımında tutarlılığın sağlanması için fakültede merkezi bir birim kurulabilir. Bunun dışında üniversite tabanlı temel bilimsel araştırmaya ayrılmış kamu kaynaklarındaki artış desteklenip, finansman ulusal düzeyde rekabet yöntemiyle sağlanabilir (Selçuk ve ark., 2011). Araştırmaların uygunluğunu ve disiplinler arası olma niteliğini sağlamak üzere, araştırma performansını içeren ve farklı üniversite birimleri arasında ve kurum dışı oluşumlar ile etkileşimi irdeleyen kalite güvence programları yürütülebilir. Aynı zamanda birim/alt birim veya program bazında dış değerlendirme yapabilecek kuruluşların oluşumu teşvik edilip çalışmalarını yürütmeleri sağlanabilir. Bu kapsamda oluşturulacak kuruluşların önemli işlevleri olacağı göz önünde bulundurularak, yapılandırılmaları teşvik edilebilir. Üniversite-sanayi işbirliklerinde patent hakkı ve gelir dağılımının akademisyenlerin bu tip projelerden patent geliri elde edecekleri şekilde düzenlenmesi düşünülebilir. Verimliliği artırmak amacı ile akademik terfilerde, araştırmacıların elde ettikleri patentlerin terfi kriterleri arasında yer alması sağlanabilir. Bunların dışında üniversitelerdeki kadrolu araştırmacıların birkaç sene sanayide çalışmasını mümkün kılacak ücretsiz izin sistemi teşvik edilebilir. Üniversite ile sanayi arasındaki ortak projeleri teşvik etmek için üniversitelerde mevcut döner sermaye düzeninin değiştirilerek kontratlı araştırma yapılmasına olanak verecek yasal ve mali düzenlemeler yapılabilir. Ek olarak akademik personelin üretkenliğini yükseltmek için, başarılarının terfi ya da maddi ödüller aracılığıyla tanınması gibi teşvikler düşünülebilir (TÜSİAD, 2012).

Sonuç

İstanbul Tıp Fakültesi adresli yayınlara ait 31 yıllık izlenim sonucunda artış dikkati çekmektedir. Yüksek özgülün ma-

kale sayısı ile İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul Üniversitesi'nin tıp alanında akademik başarısını yükseltmektedir. Aynı zamanda İstanbul Tıp Fakültesi bilimsel üretkenlik ve ivmeyle İstanbul Üniversitesi'ni dünyada bilimsel arenada önemli konuma getirmiştir. Ancak üretilen bilginin niceliksel ve niteliksel artışı için yeni stratejiler geliştirilmelidir.

İzin

Araştırmada elde edilen bibliyometrik bulgular fakültenin bilimsel üretkenliğinin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Teşekkür

Yerlerin toplanmasında büyük katkıları olan Sayın Seda İplikçi'ye, Duygu Okan'a ve Tülay Ceylan'a çok teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Academic Ranking of World Universities (ARWU) - Shanghai Jiao Tong University. (2012). 4 Şubat 2012 tarihinde <<http://www.shanghairanking.com/ARWU2011.html>> adresinden erişildi.
- Akıllı, E., Büyükcınar, Ö., Latif, V., Yetgin, S., Gürses, E. A., Saraç, C., Demirel, İ. H. (2009). *Türkiye bilimsel yayım göstergeleri (II) 1981-2007: Türkiye, ülkeler ve gruplar*. Ankara: TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları.
- Demirel, İ. H., Saraç, C., Akıllı, E., Büyükcınar, Ö., Yetgin, S., Gürses, E. A. (2007). *Türkiye bilimsel yayım göstergeleri (I) 1981-2006*. Ankara: TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları.
- Namal, F. A. (2012). *İstanbul Tıp Fakültesi kısa tarihçesi*. 5 Şubat 2012 tarihinde <<http://www.itf.istanbul.edu.tr>> adresinden erişildi.
- Selçuk, E., Bilhan, M., Devlet, N., Köni, H., Pamir, Ü., Özüiker, U. ve ark. (2011). *Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023*. 10 Mart 2012 tarihinde <http://www.tsv2023.org/pdf/tsv2023_rapor1.pdf> adresinden erişildi.
- Teziç, E., Tekeli, İ., Yarınmağan, Ü., Ertepinar, A., Sevik, S., Şenatalar, B. ve ark. (2007). *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Thompson Reuters, ISI Web of Knowledge. (2012) 13 Mart 2012 tarihinde <http://apps.webofknowledge.com/WOS_GeneralSearch_input.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&SID=V2aB3@KfGp2gDHAgfE&preferencesSaved=&highlighted_tab=WOS> adresinden erişildi.
- TÜSİAD (2012). *Yükseköğretim reformunda öncelikler hakkında TÜSİAD görüş ve önerileri*. 10 Mart 2012 tarihinde <http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/TUSIADGorus-YOK-Reformu2012.pdf> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu. (2010). *2010 yılı yayım istatistikleri*. 5 Şubat 2012 tarihinde <<http://www.yok.gov.tr/content/view/320/118/>> adresinden erişildi.
- ÖSYM (2011). *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS), 2011 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*. 5 Şubat 2012 tarihinde <<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57871/h/genel-bilgiler.pdf>> adresinden erişildi.
- TÜBİTAK ULAKBİM. (2012). *Bilimsel yayım sayısı bakımından Türkiye'nin Dünya sıralamasındaki yeri*. 4 Şubat 2012 tarihinde <http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY70.pdf> adresinden erişildi.
- TÜBİTAK ULAKBİM. (2012). *Türkiye kaynaklı bilimsel yayım sayısı*. 4 Şubat 2012 tarihinde <http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY60.pdf> adresinden erişildi.
- URAP- University Ranking by Academic Performance. (2012). *Tıp alanında üniversitelerin sıralaması*. 29 Mart 2012 tarihinde <http://tr.urapcenter.org/2011_2/2011_7_t11.php> adresinden erişildi.